

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ლეილა არხიშაშვილი

სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ-
სამართლებრივი საშუალებები

სპეციალობა: სამართალი

დისერტაცია წარდგენილია სამართლის დოქტორის აკადემიური
ხარისხის მინიჭებისათვის

რ ე ზ ი უ მ ე

თბილისი

2021

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

მეცნიერ-ხელმძღვანელი:

თეიმურაზ თოდრია,

სამართლის დოქტორი, პროფესორი

დისერტაციის დაცვის თარიღი გამოქვეყნდება უნივერსიტეტის
ვებ-გვერდზე www.gruni.edu.ge

დისერტაციის დაცვა შედგება გრიგოლ რობაქიძის სახელობის
უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის საატესტაციო-საექსპერტო
კომიტეტის სხდომაზე

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია გრიგოლ რობაქიძის
სახელობის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში (თბილისი,
აღმაშენებლის ხეივანი მე-13 კილომეტრი)

სარჩევი

შესავალი-----	5
საკვლევი პრობლემატიკა და კვლევის აქტუალობა-----	5
კვლევის მიზანი -----	6
კვლევის ამოცანები-----	7
ნაშრომის ჰიპოთეზა-----	7
ნაშრომის მეცნიერული სიახლე -----	9
ლიტერატურის მიმოხილვა და თეორიულ-პრაქტიკული კონტექსტი -----	10
მეთოდოლოგია -----	10
ნაშრომის თეორიული მნიშვნელობა-----	11
ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა-----	11
ნაშრომის სტრუქტურა და ზოგადი შინაარსი-----	11
დასკვნები და რეკომენდაციები-----	22

შესავალი

საკვლევი პრობლემატიკა და კვლევის აქტუალობა მართლმსაჯულების განხორციელების მაღალი სტანდარტის უზრუნველსაყოფად, დიდი მნიშვნელობა აქვს შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვას. რთულია ამ სტანდარტის დაცვა იმ პირობებში, როდესაც საკანონმდებლო დონეზე არ არის საკმარისად რეგულირებული ამ პრინციპების განმახორციელებელი ყველა ელემენტი. სარჩელი და შესაგებელი წარმოადგენენ იმ ინსტიტუტებს, რომლის პროცესუალური რეალიზაცია ხდება ზუსტად ამ პრინციპების საფუძველზე. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს ისეთ ინსტიტუტებს, როგორცაა სარჩელის აღძვრის, მისი შინაარსის, აღიარებითი სარჩელის, სარჩელი ვალდებულებების მომავალში შესრულების შესახებ, რამდენიმე სასარჩელო მოთხოვნის გაერთიანებისა და გამოყოფის, სარჩელის (განცხადების) რეგისტრაციის, სარჩელის (განცხადების) და თანდართული დოკუმენტების ასლების მოპასუხისათვის ჩაბარების, სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის და სხვა. ამ პირობებში დიდი მნიშვნელობა აქვს სარჩელისაგან პროცესუალური საშუალებების იმ სტანდარტის არსებობას, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპები. მაგალითად, რას უნდა აკმაყოფილებდეს აღიარებითი, ვინდიკაციური ან გარდაქმნითი სარჩელის წინააღმდეგ მიმართული პროცესუალური თავდაცვის საშუალებები? რამდენი სახის სარჩელისაგან პროცესუალური თავდაცვის საშუალებებია და რა თავისებურებები გააჩნიათ მათ? რა შინაარსობრივი კრიტერიუმები გააჩნია სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ საშუალებებს და რით არის განპირობებული ამ კრიტერიუმების ჩამოყალიბება? რა მნიშვნელობა გააჩნია მატერიალურ-სამართლებრივი და პროცესუალურ-სამართლებრივი მხარეების შესწავლას სარჩელისაგან პროცესუალური თავდაცვის საშუალებების გამოკვლევისას და ა.შ. მაგალითად, როდესაც მოსარჩელე ითხოვს მოძრავი ნივთის მოპასუხის უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვას (ვინდიკაცია), რა შინაარსის შესაგებელი უნდა წარადგინოს მოპასუხემ, საქართველოს სამოქალაქო კო-

დექსის 158-ე მუხლის პირველი ნაწილის კონტექსტის გათვალისწინებით. მაგალითის სახით მოყვანილი შემთხვევა ეხება შესაგებლის მატერიალურ-სამართლებრივ მხარეს, რაც შესაბამისად, გავლენას ახდენს მის პროცესუალურ მხარეზე (რა ფაქტები და მტკიცებულებები უნდა მიეთითოს და ა.შ.). ასევე, შეგებებული სარჩელის 189-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევები ეხება შეგებებული სარჩელის მატერიალურ-სამართლებრივ მხარეს და, შესაბამისად, მის დიფერენცირებას მატერიალური სამართლით მოცემული ინსტიტუტების მიხედვით.

ამდენად, მოსარჩელის უფლებას უპირისპირდება მოპასუხის უფლება, დაიცვას თავისი პოზიცია და გააქარწყლოს მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტები და მტკიცებულებები. მიგვაჩნია, რომ ამ ინსტიტუტების ღრმა მეცნიერული შესწავლა და შედეგად პოზიტიურ-სამართლებრივი დანაწესების დახვეწა, მაქსიმალურად უზრუნველყოფს შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვას, რის გარეშე არ არსებობს სამოქალაქო სამართალწარმოება.

აღნიშნული საკითხი არ არის სათანადოთ შესწავლილი იურიდიულ მეცნიერებაში, უფრო მეტიც, საქართველოში არ არის მონოგრაფიული ნაშრომი, რომლითაც გამოკვლეული იქნება მითითებული პრობლემა. შესაბამისად, კვლევაში დასმულ პრობლემატიკას წარმოადგენს საკითხი იმის შესახებ თუ რა კრიტერიუმები გააჩნია სარჩელისაგან მოპასუხის თავდაცვის პროცესუალურ საშუალებებს და როგორი რეგულირების მექანიზმი უნდა გააჩნდეთ მათ. ამ პრობლემის გადაწყვეტა შესაძლებელია შემდეგი ამოცანების გადაჭრის გზით, კერძოდ, სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივი საშუალებების ისტორიული მიმოხილვის; უფლების დაცვის პროცესუალური საშუალებების; სარჩელისა და შესაგებლის მნიშვნელობის; მოპასუხის სარჩელისაგან თავდაცვის საშუალებების კრიტერიუმების შესწავლა-გამოკვლევით.

კვლევის მიზანია სამართალწარმოებაში მოპასუხის როლის წარმოჩენა, რომლის უფლებების გათვალისწინების გარეშე, შეუძლებელია შეჯიბრებითობისა და თანასწორობის პრინციპის განხორციელება;

მოპასუხის პროცესუალური თავდაცვის საშუალებების ხელისშემშლელი ფაქტორების გამოკვეთა და მათი დაძლევის გზების განსაზღვრა და სარჩელისაგან თავდაცვის სამართლებრივი ინსტიტუტების სრულყოფა;

მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების ჩამოყალიბება, რომლებიც ხელს შეუწყობს საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფას და საერთაშორისო ნორმებთან მის ჰარმონიზაციას.

კვლევის ამოცანებია შესწავლილ და გაანალიზებულ იქნას უფლების დაცვის პროცესუალური საშუალებები; უფლების დაცვის სასარჩელო საშუალებების განკარგვა; უფლება და მოთხოვნა; შეჯიბრებითობის და თანასწორობის პრინციპის მნიშვნელობა სასარჩელო წარმოების დროს. შეჯიბრებითობის პრინციპის ზოგიერთი თავისებურებანი სამოქალაქო საპროცესო ურთიერთობებში; პრაქტიკაში არსებული პრობლემური საკითხები, რომლებიც ეხება სარჩელისაგან მოპასუხის პროცესუალურ თავდაცვის საშუალებებს; სარჩელი და შესაგებელი, როგორც მტკიცების საგნის ფორმირების მნიშვნელოვანი ელემენტები; სარჩელისაგან თავდაცვის საშუალებების პროცესუალური და მატერიალურ-სამართლებრივი დახასიათება; მოპასუხის შესაგებლის ცნება და მნიშვნელობა; სარჩელის უარყოფა და შესაგებელი, საერთო და განსხვავებული ნიშნები; პროცესუალური შესაგებელი და მისი მნიშვნელობა; მატერიალური შესაგებელი და მისი მნიშვნელობა; შესაგებლის წარდგენა, როგორც მოპასუხის ფაქულტატიური ვალდებულება და მისი წარუდგენლობის შედეგები; შეგებებული სარჩელი, როგორც მოპასუხის თავდაცვის პროცესუალური საშუალება.

ნაშრომის ჰიპოთეზა სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა მეტყურადღებას უთმობს სარჩელით უფლებათა დაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივ მექანიზმებს, ვიდრე სარჩელისაგან მოპასუხის თავდაცვის საშუალებების პროცესუალურ რეგულაციას. ყოველივე ეს უარყოფითად აისახება არა მარტო მოპასუხეთა კანონიერ ინტერესებზე და უფლებათა პროცესუალურ რეალიზაციათა შესაძლებლობებზე, არამედ - შეჯიბრებითობისა და თანასწორობის უზრუნველყოფაზე და, საბოლოოდ, სასამართლოს მიერ მტკიცებითი პროცესის ეფექტურ განხორციელებაზე.

მოპასუხის სამართლებრივი მდგომარეობა მოსარჩელესთან შედარებით უფრო შეზღუდულია, რაც გამოიხატება ჯერ კიდევ სარჩელის აღძვრის ეტაპზე ე.წ. „დაკონვერტებით, ასევე, სასამართლოს შენობაში განთავსებულ დაფაზე „საჯარო შეტყობინებით“; საპატიო მიზეზის არსებობის შემთხვევაში, დაგვიანებით შეგებებული სარჩელის აღძვრის დროს, კანონი მოპასუხეს აკისრებს საქმის განხილვის გადადებით გამოწვეული ხარჯების ანაზღაურებას; მოპასუხის მიერ შესაგებლის წარმოუდგენლობის გამო, დაუსრულებელი გადაწყვეტილების გამოტანის ინტიტუტის არსებობა, უარყოფითად მოქმედებს არა მარტო მოპასუხის უფლებებზე, არამედ ხელს უშლის სწრაფი მართლმსაჯულების განხორციელებას.

მცენიერული კვლევის შედეგად სარჩელისგან თავდაცვის პროცესულურ-სამართლებრივი საშუალებების განსაზღვრა უზრუნველყოფს უპირველეს ყოვლისა თანასწორუფლებიანობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების დაცვას, რაც მიიღწევა შემდეგი სამართლებრივი ინსტიტუტების პროცესულურ სამართალში განსაზღვრით:

სარჩელის უარყოფა და შესაგებლის, როგორც სარჩელისგან თავდაცვის განსხვავებული საშუალებების სახით მოწესრიგება;

პროცესუალური შესაგებლის ინსტიტუტის, როგორც სარჩელისაგან თავდაცვის დამოუკიდებელი სამართლებრივი საშუალების სახით პროცესში განსაზღვრა, რომლის მიზანს წარმოადგენს სარჩელის წარმოებაში მიღებისა და განხილვის პროცესუალური წინაპირობების გამორიცხვა/უარყოფა;

მატერიალური შესაგებელი ინსტიტუტის, როგორც სარჩელისაგან თავდაცვის დამოუკიდებელი სამართლებრივი საშუალების სახით პროცესში განსაზღვრა, რომლის მიზანს წარმოადგენს სარჩელში მითითებული მატერიალურ-სამართლებრივი ფაქტების გაქარწყლება/უარყოფას. ამისათვის აუცილებელია საპროცესო კანონში ისეთი ინსტიტუტების განსაზღვრა, როგორცაა ზოგადი და კონკრეტული სახის შედავება, კვალიფიციური და კონკლუდენტური სახის შედავება.

უნდა განისაზღვროს შესაგებლის წარუდგენლობის შედეგები, რაც შეიძლება უკავშირდებოდეს სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებას და არა დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანას.

შეგებებული სარჩელის აღძვრის შემთხვევაში, საქმის გადადების იმპერატიული დანაწესით გამოირიცხება მოპასუხის დაჯარიმება. შეგებებული სარჩელის სახეების დაზუსტებით კი თავიდან იქნება აცილებული ბუნდოვანება, რაც გამოიხატება შეგებებული სარჩელის ცნების განსაზღვრაში.

აშკარად უსაფუძვლო სარჩელისგან მოპასუხის უფლებების დაცვის უზრუნველსაყოფად, საპროცესო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებებით გამოირიცხება მოსარჩელის მხრიდან მოპასუხის მიმართ უკანონო მოქმედების შედეგი, რითაც მიღწეულ იქნება შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპის დაცვა.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი აგებულია შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპზე, თუმცა, მთელი რიგი მუხლები (103-ე მ, 203-ე მ, 104-ე მ, 120-ე მ, 162-ე მ, 354-ე) მოსამართლეს აძლევს საშუალებას ინიციატივა გამოიჩინოს მტკიცების პროცესში. როგორც სასამართლო პრაქტიკამ აჩვენა, ეს ინიციატივა უფრო მეტად გამოიხატება სარჩელთან მიმართებაში, ნებისმიერი ინიციატივა სასამართლოს მხრიდან, ეჭვქვეშ აყენებს სამართლიანი სასამართლოს უფლებას.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე საქართველოს პროცესუალურ სამართალში, მონოგრაფიულ დონეზე პირველად არის დამუშავებული სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური საშუალებები. გამოკვლეულია მოპასუხის თავდაცვის როგორც პროცესუალურ-სამართლებრივი, ასევე, მატერიალურ-სამართლებრივი ინსტიტუტები და შემუშავებულია საკანონმდებლო ცვლილებების პროექტი. რიგი კონკრეტული წინადადებები წარდგენილია საქართველოს პარლამენტში.

ლიტერატურის მიმოხილვა და თეორიულ-პრაქტიკული კონტექსტი

კვლევაში გამოყენებულია ქართული და უცხო ქვეყნის ლიტერატურა. კვლევის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს დიდი მოცულობის სასამართლო პრაქტიკა. ძირითადი წყაროებია: ბოლინგი ჰ. ჭანტურია ლ. სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლო გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდიკა; გაგუა ი. მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთის განაწილება ინგლისის სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, ზ. ახვლედიანი 80, საიუბილეო გამოცემა; თოდრია თ. ფაქტობრივი გარემოებების მნიშვნელობა საკასაციო სასამართლოში; თოდუა მ. ვილემსი ჰ. ვალდებულებითი სამართალი; კისი პ. სამოქალაქო გადაწყვეტილების ჩამოყალიბება, სტრუქტურა და დასაბუთება; ლილუაშვილი თ. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი; ლილუაშვილი თ., ლილუაშვილი გ., ხრუსტალი ვ., ძლიერიშვილი ზ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი I ნაწილი; ლილუაშვილი თ. ხრუსტალი ვ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი; ნაჭყებია ა. სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმების განმარტებები უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაში 2000-2013; ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი; შმიტი შ. რიჰტერი ჰ. მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესი სამოქალაქო სამართალში მოკლე შესავალი რელაციის მეთოდში; ჭანტურია ლ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი წიგნი მესამე ვალდებულებითი სამართალი ზოგადი ნაწილი;

მეთოდოლოგია ნაშრომის მეცნიერული კვლევისას, მივმართეთ ისეთ მეთოდებს, რომლებიც გამოიყენება, როგორც ემპირიულ, ასევე, თეორიულ დონეზე, კერძოდ, აბსტრაგირება, ანალიზი, სინთეზი, ინდუქცია და დედუქცია. კვლევის მეთოდოლოგიურ საფუძვლად გამოყენებულ იქნა ისტორიული, ლოგიკური, შედარებით-სამართლებრივი, თვისებრივი კვლევის და სხვა მეთოდები. ემპირიული კვლევისას გამოყენებულ იქნა შედარების მეთოდი, რაც უპირველეს ყოვლისა, გამოიხატა სასამართლო პრაქტიკაში არსებული მაგალითების შედარებაში. ნაშრომში, ძირითადად, გამოყენებულია ლოგიკური ანალიზი.

ნაშრომის თეორიული მნიშვნელობა სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური საშუალებების თეორიული კუთხით კვლევას დღემდე ყურადღება არ ექცეოდა. ჩვენი ნაშრომი არის მცდელობა შეავსოს ხარვეზი და თეორიული სიცხადე შესძინოს აღნიშნულ პრობლემატიკას. დიდი მნიშვნეობა აქვს სარჩელისაგან პროცესუალური საშუალებების იმ სტანდარტების არსებობას, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპები. თეორულ დონეზე პრობლემის გადაჭრის გზების ძიება პრაქტიკაში განხორციელების საუკეთესო საშუალებაა, რაც ჩვენი ნაშრომის ძირითადი მიზნის მიღწევას ემსახურება.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა კვლევის შედეგები მიმართულია სამოქალაქო პროცესის მხარეების უფლებათა და კანონიერი ინტერესების დაცვისა და სამართლიანი, ეფექტური და სწრაფი მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის. განსაზღვრულია სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური ნორმების მოდელი, რაც საბოლოოდ, მაღალი სტანდარტით უზრუნველყოფს შეჯიბრებითობისა და თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვას სამოქალაქო პროცესში.

ნაშრომის სტრუქტურა და ზოგადი შინაარსი ნაშრომში გადმოცემულია საკვლევი პრობლემატიკა და კვლევის აქტუალობა; კვლევის მიზანი; კვლევის ამოცანები; ნაშრომის ჰიპოთეზა; ნაშრომი შედგება ოთხი თავისაგან:

პირველი თავი სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა და კვლევის თეორიული კონტექსტი; სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივი საშუალებების ისტორიული კონტექსტი; უფლების დაცვის პროცესუალური საშუალებების თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები; სარჩელისაგან თავდაცვის საშუალებების პროცესუალური და მატერიალურ-სამართლებრივი საკითხები; მეთოდოლოგია, კვლევის აღწერა და შედეგები.

მეორე თავი სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივი საშუალებების ისტორიული მიმოხილვა; სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივი საშუალებების რომის სამართლის მიხედვით; სარჩელისაგან თავდაცვის პროცე-

სუალურ-სამართლებრივი საშუალებები ქართული ისტორიული წყაროების მიხედვით. ისტორიული წყაროების მიხედვით განხილულია სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესულურ-სამართლებრივი საშუალებების ისტორიული მიმოხილვა, რომის სამართლის და ქართული ისტორიული წყაროების მიხედვით.

განხილულია რომის სამართლის წყაროები: ადათი და ადათობრივი სამართალი; კანონები მაგისტრატის (პრეტორი, ცენზორი, კონსული, ქვესტორი, ედილი) ედიქტები; იურისტების მოღვაწეობა. საუბარია ძველი რომის სამართლის ისტორიაში არსებულ ლეგისაქციურ, ფორმულარულ და ექსტრაორდინალურ ფორმებზე.

გიორგი V-ის სამართლის წიგნი, ბექა-აღბუღას კანონები და ვახტანგის სამართლის წიგნი, უხვად სარგებლობდნენ ჩვეულებითი სამართლით. სამართლის ერთ-ერთი წყარო სასამართლო პრაქტიკაა. ვახტანგ VI თავის სამართლის წიგნში მოსამართლეს ძლიერ ფართო მოქმედების საშუალებას აძლევს, სამართლის დარგში. სამართლის წყარო არის, აგრეთვე, ხელშეკრულება. ქართული სამართლის ისტორიის წყაროები მრავალი სახისაა. სამართლის წყაროებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია საკანონმდებლო ძეგლები - გიორგი V-ის “ძეგლის დადება”, ბექა-აღბუღას სამართლის წიგნი, კათალიკოსთა სამართალი და ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნი, ერეკლე II-ისა და კათალიკოს ანტონის კანონი და ვახტანგ ბატონიშვილის კანონები. ქართული სამართლის ისტორიისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი საბუთია ბაგრატ IV-ის სიგელი, გაცემული მიწნადორისა და ოპიზის მონასტრებისადმი. ეს ძეგლი ცხადყოფს საქართველოში პროცესულური სამართლის განვითარების მაღალ დონეს.

მესამე თავი ეხება უფლების დაცვის პროცესულურ საშუალებებს.

უფლების დაცვის სასარჩელო საშუალებების განკარგვა

პირს თუ შეუძლია განკარგოს თავისი მატერიალურ - სამართლებრივი უფლება ისე, როგორც ეს მას მიაჩნია მიზანშეწონილად, მაშინ მას შეუძლია ითმინოს, ან არ ითმინოს ამ უფლების დარღვევა სხვა პირის მიერ. დარღვეული უფლების სუბიექტები თვითონვე განსაზღვრავენ დავის საგანს, ანუ მოთხოვნის შინაარსს; ნების ავტონომიის შინაარსი (გარიგების თავისუფლება) მატერიალურ

სამართალში, მოიცავს პირის სრულ შესაძლებლობას დადოს ნებისმიერი გარიგება; ნების ავტონომიიდან გამომდინარეობს მხარეთა სრული თავისუფლება მოსარჩელემ უარი თქვას თავის სასარჩელო მოთხოვნაზე, ხოლო მოპასუხემ ცნოს სარჩელი; დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარეობს, აგრეთვე, მხარეთა საპროცესო უფლება გაასაჩივრონ სასამართლო გადაწყვეტილებები, ან შეურიგდნენ ამ გადაწყვეტილებას და ა.შ.

უფლება და მოთხოვნა საზოგადოების თითოეულ წევრს, კანონით მინიჭებული უფლებების გარდა, აქვს ძირითადი უფლებები. ხელისუფლებას იმდენი უფლება აქვს, რამდენსაც მას კანონი ანიჭებს, ხოლო ადამიანს აქვს ყველა ის უფლება, რომელსაც არ უკრძალავს კანონი. ადამიანის უფლებებში ორ ძირითად ჯგუფს გამოყოფენ: მატერიალურ და საპროცესო უფლებებს.

შეჯიბრებითობის და თანასწორობის პრინციპის მნიშვნელობა სასარჩელო წარმოების დროს. შეჯიბრებითობის პრინციპის ზოგიერთი თავისებურებანი სამოქალაქო საპროცესო ურთიერთობებში თანასწორობა სამართლის ფუძემდებლური პრინციპია. სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მე-4 მუხლის მე-2 ნაწილში ლაპარაკია სასამართლოს ინიციატივაზე მტკიცების პროცესში, მაგრამ სასამართლოს შეუძლია გამოიჩინოს ინიციატივა იმ ფარგლებში, რა ფარგლებშიც ამას სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს. ჩვენი პოზიცია გამოხატულია 102-მუხლის პირველ ნაწილში, რომ „თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს.“ ასევე, 103-ე მუხლის პირველ და მეორე ნაწილში „მტკიცებულებებს სასამართლოს წარუდგენენ მხარეები“. აღნიშნული მუხლები გამორიცხავენ სასამართლოს უფლებას თავისი შეხედულებით მოიპოვოს მტკიცებულებები. ინკვიზიციურობის პრინციპის მატარებელია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი. სრულ საწინააღმდეგოს წარმოადგენს დანიის საპროცესო კანონმდებლობა. კონტინენტური ევროპისა და პრეცედენტული სამართლის ქვეყნებში ინკვიზიციურობის პრინციპი გამოიხატება იმაში, რომ სასამართლო ექსპერტს ნიშნავს, თუ მოწმეს იწვევს როგორც მხარეთა შუამდგომლობით, ასევე, თავისი ინიციატივით. აშშ-ში

ერთადერთი, რითაც იზღუდება სასამართლო, არის მოწმის პრივილეგიები. საერთო სამართალი სასამართლო პროცესს უყურებს, როგორც თავისებურ ტურნირს, სადაც მოსამართლე არბიტრის როლს ასრულებს.

პრაქტიკაში არსებული პრობლემური საკითხები, რომლებიც ეხება სარჩელისაგან მოპასუხის პროცესუალურ თავდაცვის საშუალებებს სარჩელისაგან მოპასუხის თავდაცვის პროცესუალურ საშუალებათა ინსტიტუტი სიღრმისეულად შესწავლილი არ არის. ჯერ კიდევ განსჯადობის საკითხის გარკვევის ეტაპზეა დაცული მოპასუხის უფლება წარადგინოს შესაგებელი. კანონი განსაზღვრავს მოპასუხის არა მარტო უფლებებს, არამედ, ვალდებულებებსაც, მოპასუხის მიერ შესაგებლის წარუდგენლობის შემთხვევაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლის მე-7 ნაწილი სასამართლოს ავალდებულებს გამოიტანოს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, შესაგებლის წარუდგენლობის გამო. სასამართლო პრაქტიკამ აჩვენა, რომ არცთუ იშვიათია ამ მუხლის გამოყენება. თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2013 წლიდან 2014 წლის 11 ივლისის მდგომარეობით, მიღებული იქნა 6747 დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. 236-ე მუხლის თანახმად, მოპასუხეს შეუძლია საჩივარი შეიტანოს იმავე ინსტანციის სასამართლოში, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმების მოთხოვნით. უმეტეს შემთხვევაში, პირველი ინსტანციის სასამართლო არ აუქმებს თავის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას. სასამართლოების გადატვირთულობის გამო, აღნიშნული საქმეების განხილვა დიდხანს გრძელდება, რაც ხელს უშლის სწრაფი მართლმსაჯულების განხორციელებას. აღნიშნული პრობლემა თავიდან რომ იქნეს აცილებული, აუცილებლად მიგვაჩნია, 232¹ მუხლი (დაუსწრებელი გადაწყვეტილება შესაგებლის წარმოუდგენლობის გამო) გაუქმდეს. ე.წ. „ურჩი მოპასუხე“ ისედაც შეიძლება დაისაჯოს. თუ მოპასუხე არასაპატიო მიზეზით, არ წარადგენს შესაგებელს, მოპასუხეს აღარ ექნება უფლება წარადგინოს შესაგებელი და დაიცვას თავი. ამ შემთხვევაში დაინიშნოს სხდომა, სადაც მოპასუხისაგან მტკიცებულებათა მიღება არ მოხდება და სასამართლო მოისმენს მოპასუხის მხოლოდ სამართლებრივ მოსაზრებებს. ამ დროს გამოვა ჩვეულებრივი გადაწყვეტილება, რომელიც გასაჩივრდება სააპელაციო წესით. მოპასუხე თუ საპატიო მიზეზით ვერ წარადგენს პასუხს

(შესაგებელს), მაშინ მიეცეს მას ვადა შესაგებლის წარსადგენად. ვფიქრობთ, იმ შემთხვევაში, თუ მოპასუხე ვერ წარადგენს პასუხს (შესაგებელს), დაინიშნოს მოსამზადებელი სხდომა, სადაც გაირკვევა შესაგებლის წარუდგენლობის მიზეზი.

მეტად მნიშვნელოვანია ყურადღების გამახვილება ისეთ საკითხზე, როგორცაა საჯარო შეტყობინება. სასამართლო შეტყობინება საჯაროდ ვრცელდება შესაბამის სასამართლოს შენობაში თვალსაჩინო ადგილზე, უწყება მხარისათვის ჩაბარებულად ითვლება გამოქვეყნებიდან მე-7 დღეს. ვფიქრობთ, რომ საჯარო შეტყობინება არ უნდა განთავსდეს სასამართლოს შენობაში, რადგან ასეთი შეტყობინება შედეგის მომტანი არ იქნება. შესაგებლის წარუდგენლობის გამო, არის შემთხვევები, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ნიშნავს საქმის განხილვას და ამჯერად, მოსარჩელის გამოუცხადებლობის გამო, გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. ეს კი მხარეებს არათანაბარ პირობებში აყენებს. პრაქტიკაში არის შემთხვევები, რომ სასამართლო, რომელიც ვალდებულია განუმარტოს მოპასუხეს შესაგებლის წარუდგენლობის შედეგები, არ უმარტავს და ისე გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება შესაგებლის წარუდგენლობის გამო. აღნიშნული ხდება გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი.

სარჩელი და შესაგებელი, როგორც მტკიცების საგნის ფორმირების მნიშვნელოვანი ელემენტები სარჩელის ცნება არ არის განსაზღვრული კანონით. ეს არის ყოველი დაინტერესებული პირის უფლების დაცვის პროცესუალური საშუალება, რომლითაც შესაძლებლობა ეძლევა მას მიმართოს სასამართლოს თავისი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად. მოსარჩელეს კანონი უწესებს გარკვეულ მოთხოვნებს. ეს ჩამოყალიბებულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 178-ე მუხლში. მოსარჩელის სტადიაზე მოსამართლეს ევალება გაარკვიოს სარჩელის დასაბუთებულობა, გამართულია თუ არა მოსარჩელის მოთხოვნა და მისი ახსნა-განმარტებები. რისი დამტკიცება-დადასტურების მიზნითაც ხორციელდება მტკიცებითი საქმიანობა არის მტკიცების საგანი. სამოქალაქო პროცესში დადგენილი უნდა იქნას სამი სხვადასხვა ხასიათის, შინაარსისა და შედეგების მიხედვით ფაქტები, როგო-

რიცა: 1. ფაქტები, რომლებსაც უკავშირდება მხოლოდ პროცესუალურ სამართლებრივი შედეგი; 2. ფაქტები, რომლებსაც უკავშირდება მატერიალურ სამართლებრივი შედეგი; 3. მტკიცებულებითი ფაქტები, რომელთა მეშვეობით ხორციელდება გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტების დამტკიცება-დადასტურება. უნდა განვასხვავოთ ერთმანეთისაგან მტკიცებულებების განკუთვნიადობა და უტყუარობა (სარწმუნობა). პირველ ინსტანციაში თუ მტკიცების საგანში შედის უმეტესად მხარეთა მიერ მითითებული მატერიალურ-სამართლებრივი ფაქტები, სააკვეციო და საკასაციო ინსტანციის სასამართლოში მასშტაბები იზრდება და მტკიცების საგანში, ასევე, შეიძლება შედიოდეს პროცესუალურ-სამართლებრივი ფაქტები.

მეოთხე თავი სარჩელისაგან თავდაცვის საშუალებების პროცესუალური და მატერიალურ-სამართლებრივი დახასიათება

მოპასუხის შესაგებლის ცნება და მნიშვნელობა სასამართლო პრაქტიკამ გვიჩვენა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა გააჩნია მოპასუხის მიერ სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალურ საშუალებებს. ამ მხრივ ინტერესს იწვევს თავდაცვის, როგორც პროცესუალური, ასევე, მატერიალურ-სამართლებრივი კრიტერიუმები. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლის დანაწესიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ შესაგებელი ეს არის სარჩელში მითითებულ ფაქტობრივ გარემოებებსა და სასარჩელო მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძვლებთან დაკავშირებით, მოპასუხის მოსაზრებები. მას შემდეგ, რაც მოსარჩელის სტადიაზე დადგინდება, რომ მისი ახსნა-განმარტებები სრული და გამართულია, ანუ მოპასუხის სათანადო შეპასუხების გარეშე, სარჩელი ექვემდებარება დაკმაყოფილებას, უკვე მოპასუხის სტადიაზე მოწმდება მეორე მხარის, ანუ მოპასუხის შესაგებელი, თუ რამდენად აბათილებს და არყევს იგი მოთხოვნის წარმოშობის ვარაუდს. მოპასუხის შესაგებელი შეიძლება ორი სახით იყოს არსებითი: ერთი – შედავების კუთხით (ე.წ. მარტივი შედავება) და მეორე – საწინააღმდეგო გარემოებებისა და მოსარჩელის მოთხოვნის წარმოშობის შემაფერხებელ სამართლებრივ ნორმებზე მითითების კუთხით (ე.წ. კვალიფიციური შედავება). დაუშვებელია შედავება, როდესაც იგი აბსტრაქტული ან ზოგადია (დაუ-

ზუსტებელი), შეგვიძლია ერთმანეთისაგან განვასხვაოთ მოპასუხის შესაგებლის ოთხი სახე: 1. ზოგადი სახის შედავება, რომელიც დაუშვებელია; 2. კონკრეტული სახის შედავება, რომელიც მიმართულია მოსარჩელის მიერ მითითებულ ცალკეულ გარემოებაზე და უარყოფს მათ; 3. კვალიფიციური შედავება: მოპასუხე მოსარჩელის მოხსენების ნაცვლად წარმოადგენს მოვლენათა განვითარების მისეულ, განსხვავებულ ვერსიას, რომელიც ცალკეულ საკითხებში სადავოს ხდის მოსარჩელის მოხსენებას; 4. კონკლუდენტური შედავება: მოპასუხე სულ სხვაგვარად ასახავს მოვლენათა განვითარებას, ვიდრე მოსარჩელე. მოთხოვნის შემწყვეტი ან განხორციელების შემაფერხებელი შესაგებლების (გამომრიცხავი ნორმების) შემოწმება მიმდინარეობს შემდეგ ეტაპებად: 1) მოპასუხის მიერ ასეთი შესაგებლის განხორციელების შემთხვევაში უპირველესად მოძიებულ უნდა იქნეს მატერიალურ-სამართლებრივი არსებითი ნორმა, რომელიც შესაძლოა უპირისპირდებოდეს მოსარჩელის (სამართლებრივ) მოთხოვნის უფლებას; 2) შემდეგ ეტაპზე მიმდინარეობს მოპასუხის ახსნა-განმარტებების შემოწმება ზუსტად ისე, როგორც მოსარჩელის განმარტებების შემოწმება ხდება მოსარჩელის სტადიაზე 3) მესამე ეტაპზე უნდა შემოწმდეს უკვე მოსარჩელის პასუხი.

სარჩელის უარყოფა და შესაგებელი, საერთო და განსხვავებული ნიშნები შესაგებელი შეიძლება მხოლოდ სარჩელის საფუძველში მითითებული ფაქტების უბრალო უარყოფით ამოიწურებოდეს. ასეთ შესაგებელს არავითარი მტკიცებულებითი ძალა არ გააჩნია. ზოგადი ხასიათის მტკიცება, ან ზოგადი ხასიათის უარყოფა დასაშვებია მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში. მეტად საინტერესოა სასამართლო პრაქტიკა გადახდის ბრძანებასთან დაკავშირებით. აქ მოპასუხის შესაგებელი (პროტესტი) შემოიფარგლება მხოლოდ მოთხოვნის უარყოფით, რაც საკმარისია შემდგომი საპროცესო მოქმედებისათვის (ბრძანების გაუქმებისათვის). ეს არის საგამონაკლისო ნორმა.

სარჩელის უარყოფა თავისთავად და დამოუკიდებლად არაფერს ადასტურებს, მაგრამ ასეთ უარყოფას აქვს სრულიად გარკვეული საპროცესო მნიშვნელობა. ასეთი უარყოფის გამო, ფაქტები, რომლებიც საფუძველად უდევს სარჩელს, იძენს სადავო ფაქტების

თვისებას, რომლებსაც არ ცნობს მოპასუხე და ამიტომ ისინი შედიან მტკიცების საგანში და მოსარჩელეს ევალება დაამტკიცოს მათი არსებობა, თუ არარსებობა.

პროცესუალური შესაგებელი და მისი მნიშვნელობა საპროცესო ხასიათის შესაგებელი ყოველთვის მიმართულია პროცესის წინააღმდეგ და ყოველთვის სამოქალაქო საპროცესო სამართლის ნორმებს ეფუძნება. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 186-ე მუხლში მითითებულია ყველა ის პროცესუალური საფუძვლები, რაზეც შეიძლება მოპასუხემ მიუთითოს თავის შესაგებელში.

გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს მოპასუხის დაცვის სამართლებრივ საშუალებებს, რომელიც წარმოდგენილია სარჩელის წინააღმდეგ. დროზე წარდგენილი შესაგებელი სასამართლომ აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს, ხოლო დაგვიანებით წარდგენილი შესაგებელი სასამართლომ შეიძლება გაითვალისწინოს გადაწყვეტილების გამოტანისას.

საფრანგეთის საპროცესო სამართალი ითვალისწინებს მოპასუხის სამართლებრივი დაცვის საშუალებებს, როგორც შესაგებლის, ისე შეგებებული სარჩელის სახით. მოპასუხეს შესაგებლის წარდგენა შეუძლია პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე. შესაგებელი ფორმალურ საფუძველზე, საქმის განხილვის დაუშვებლობის თაობაზე, სასამართლომ შეიძლება აღძრას თავისი ინიციატივით.

ინგლისურ სამართალს საინტერესო პოზიცია უკავია დაუსწრებელი გადაწყვეტილების მიმართ. იგი გამოიცემა, როდესაც მოპასუხეს დადგენილ ვადაში არ განუცხადებია არც შესაგებელი, არც შეგებებული სარჩელი. მოსარჩელეს უფლება აქვს მიმართოს მოსამართლეს დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანის შუამდგომლობით. იგივე უფლება გააჩნია მოპასუხესაც, როდესაც მოსარჩელე უპასუხოდ ტოვებს მის შესაგებელს, თუ შეგებებულ სარჩელს.

ამერიკული სამართლისთვის ცნობილია სამართლებრივი ხასიათის მქონე შესაგებელი. ამერიკული სამოქალაქო საპროცესო სამართალი ითვალისწინებს მოპასუხის დაცვის კიდევ ერთ მექანიზმს, ე.წ. ჯვარედინ სარჩელს.

მატერიალური შესაგებელი და მისი მნიშვნელობა მატერიალური შესაგებელი სარჩელის საფუძვლის წინააღმდეგაა მიმართული და სამოქალაქო სამართლის ნორმებს ეყრდნობა. მატერიალური შესაგებლით ხდება როგორც ფაქტობრივი გარემოებების, ასევე, სამართლებრივი დასაბუთებულობის უარყოფა. მატერიალური შესაგებლის მართებულად დასაბუთება გამოიწვევს სარჩელზე უარის თქმას.

ამრიგად, მატერიალური შესაგებლის ინსტიტუტი წარმოადგენს სარჩელისაგან თავდაცვის სამართლებრივი საშუალების ერთ-ერთ სახეს პროცესში, რომლის მიზანს წარმოადგენს სარჩელში მითითებული მატერიალურ-სამართლებრივი ფაქტების გაქარწყლება-უარყოფა. ამისათვის აუცილებელი გახდა ისეთი ინსტიტუტების კვლევა, როგორცაა ზოგადი და კონკრეტული სახის შედავება, კვალიფიციური და კონკლუდენტური სახის შედავება და შედეგად საკანონმდებლო რეკომენდაციების შემუშავება.

შესაგებლის წარდგენა, როგორც მოპასუხის ფაკულტატური ვალდებულება და მისი წარუდგენლობის შედეგები მოვალეობებს, რომელთა შესრულება იძულებით არ ხდება, მაგრამ მათი უგულებელყოფა ხშირად ამ მოვალეობის სუბიექტს არახელსაყრელ პირობებში აყენებს, უწოდებენ ფაკულტატურ მოვალეობებს. ამ ცნებას ვხვდებით როგორც საპროცესო, ისე მატერიალურ სამართალში. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 232¹ მუხლის თანახმად, მოპასუხის მიერ ამ კოდექსის 201-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილ ვადაში პასუხის წარუდგენლობისას, თუ ეს გამოწვეულია არასაპატიო მიზეზით, მოსამართლეს ზეპირი მოსმენის გარეშე, გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

ვფიქრობთ, უნდა იქნეს მიღებული ზომები, რათა გაუქმდეს კანცელარიის მუშაკის მიერ სარჩელის ე.წ. „დაკონვერტების“ ინსტიტუტი. სარჩელი და მასალები მოპასუხეს უნდა ჩაბარდეს კანონით დადგენილი წესით, რათა თვით საქმის განმხილველი მოსამართლის მიერ განჩინებით განისაზღვროს შესაგებლის შედგენისათვის საჭირო ვადა.

განსხვავდება თუ არა პირველი ინსტანციის შესაგებელი სააპელაციო შესაგებლისაგან და შეიძლება თუ არა სააპელაციო შესაგებლის წარუდგენლობის შემთხვევაში, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა? თ. თოდრიას აზრით, სააპელაციო შესაგებლის წარუდგენლობას საქმის მომზადების ეტაპზე, არ შეიძლება მოჰყვეს ისეთივე შედეგები, რადგან აპელაციის სტადიაზე არ განისაზღვრება მტკიცების საგანი, ეს უკვე განსაზღვრულია პირველ ინსტანციაში და ამჯერად განხილვის საგანს წარმოადგენს იგივე სადავო მატერიალურ-სამართლებრივი ფაქტები და მტკიცებულებები. სააპელაციო შესაგებელი, როგორც მტკიცებითი საქმიანობის განსახორციელებელი პროცესუალური საშუალება, არ შეიძლება გავაიგივოთ სარჩელის წინააღმდეგ მიმართულ შესაგებელთან. სრულად ვიზიარებთ აღნიშნულ მოსაზრებას და უფრო მეტიც, არ მიგვაჩნია სწორად შესაგებლის წარმოდგენლობის გამო, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა. ვფიქრობთ, რომ ეს მუხლი ამოღებული უნდა იქნეს (აღნიშნულზე ზემოთ გვკონდა საუბარი). არის შემთხვევები, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ გამოაქვს ამ საფუძვლით დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ნიშნავს საქმის განხილვას და ამჯერად, მოსარჩელის გამოუცხადებლობის გამო, გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. ეს კი მხარეებს არათანაბარ პირობებში აყენებს.

საინტერესოა, უნდა იქნეს თუ არა მიჩნეული შესაგებლის წარუდგენლობა ფაკულტატურ ვალდებულებად, თუ მისი წარუდგენლობა მოპასუხისათვის მძიმე შედეგის მომტანია? ხომ არ არის ეს იმპერატიული მოთხოვნა.

შეგებებული სარჩელი, როგორც მოპასუხის თავდაცვის პროცესუალური საშუალება მოპასუხეს შეუძლია თავის დაცვა როგორც შესაგებლით, ასევე, შეგებებული სარჩელით. შეგებებული სარჩელი ჩვეულებრივი სარჩელია. შეგებებული მას იმიტომ ეწოდება, რომ იგი შეტანილი იქნება სხვა ძირითადი სარჩელის გამო. შეგებებული სარჩელის წარდგენა შეზღუდულია დროში, ისევე, როგორც შესაგებლის წარდგენა. შეგებებული სარჩელის შეტანა შეუძლია მოპასუხეს, საქმის ზეპირი განხილვისათვის მომზადების ეტაპზე. საპატიო მიზეზის არსებობის შემთხვევაში კი, პაექრობის დამთავრებამდე. თუ მოხდა შემთხვევა, რომ მოპასუხემ ვერ დაამტკიცა

შეგებებული სარჩელის წარუდგენლობის საპატიო მიზეზი, ვფიქრობთ, რომ იმ შემთხვევაში, თუ შეგებებული სარჩელის აღძვრას აპირებდა იმ საფუძვლით, რომ შეგებებულ სარჩელსა და პირვანდელ სარჩელს შორის არის ურთიერთკავშირი და მათი ერთად განხილვის შედეგად აღძრული დავა უფრო სწრაფად და სწორად გადაწყდება, ასეთ შემთხვევაში, მოპასუხეს შეუძლია აღძვრას ჩვეულებრივი სარჩელი და შემდგომ, მოითხოვოს მის მიერ აღძრული სარჩელი გაუერთიანდეს მის წინააღმდეგ აღძრულ საქმეს, რაც შეასრულებს იგივე ფუნქციას, რასაც შეასრულებდა სარჩელის და მოპასუხის მიერ თავის დროზე აღძრული შეგებებული სარჩელის ერთად განხილვა.

ვფიქრობთ, რომ 189-ემუხლის „გ“ პუნქტი ამოღებულ უნდა იქნეს, რადგან ის არ შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც შეგებებული სარჩელი და პრაქტიკაშიც იმ დანიშნულებას ვერ ასრულებს, რისთვისაც იქნა გათვალისწინებული. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 190-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ შეგებებული სარჩელი მიღებულია საქმის წინასწარი მომზადების დამთავრების შემდეგ, მოსარჩელის თხოვნით, ან სასამართლოს ინიციატივით, შეიძლება საქმის განხილვის გადადება სხვა დროისათვის. აქ კანონი იმპერატიულად უნდა განსაზღვრავდეს საქმის გადადებას და არ უნდა იყოს საჭირო მხარის მოთხოვნა. ამავე მუხლის მეორე ნაწილი მოპასუხეს, რომელმაც დაგვიანებით აღძრა შეგებებული სარჩელი, აკისრებს საქმის განხილვის გადადებით გამოწვეული ხარჯების ანაზღაურებას, რაც მიგვაჩნია არასწორად, რადგან მოპასუხეს სასამართლომ თუ მისცა საშუალება წარადგინოს შეგებებული სარჩელი, მაშინ არ უნდა „დასაჯოს“ იგი.

სასამართლო ერთად იხილავს პირვანდელ და შეგებებულ სარჩელს, რის შედეგადაც გამოაქვს ერთობლივი გადაწყვეტილება, გარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 245-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. ეს მუხლი კი ითვალისწინებს ნაწილობრივი გადაწყვეტილების გამოტანის შესაძლებლობას.

სააკველაციო და საკასაციო სასამართლოებში დაუშვებელია შეგებებული სარჩელის აღძვრა. სააკველაციო სასამართლოში მხარეს

შეუძლია წარადგინოს შეგებებული სააპელაციო საჩივარი. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 379-ე მუხლის თანახმად, მოწინააღმდეგე მხარეს შეუძლია სააპელაციო საჩივრის გადაცემიდან 10 დღის ვადაში წარადგინოს შეგებებული სააპელაციო საჩივარი, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა უარი ნათქვამი სააპელაციო საჩივრის შეტანაზე. სააპელაციო საჩივარზე უარის თქმის, ან მისი განუხილველად დატოვების შემთხვევაში, შეგებებული სააპელაციო საჩივარი არ განიხილება. შეგებებულ სააპელაციო საჩივარს ყოფენ ორ სახედ: დამოუკიდებელი შეგებებული სააპელაციო საჩივარი და დამოკიდებული შეგებებული სააპელაციო საჩივარი.

დასკვნები და რეკომენდაციები

სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური საშუალებები მოითხოვენ ღრმა მეცნიერულ შესწავლას, რომლის გარეშე არ შეიძლება წარმოვიდგინოთ ეფექტური მართლმსაჯულების განხორციელება. სასამართლო უნდა აკმაყოფილებდეს თანამედროვე დემოკრატიული სახელმწიფოსათვის დამახასიათებელ სტანდარტებს, რომლის ერთ-ერთ უმთავრეს მოთხოვნას წარმოადგენს ის, რომ ყველასათვის მაქსიმალურად უზრუნველყოფილი იქნას, სასამართლოს მეშვეობით, თავისი უფლებების დაცვა. ამ მხრივ, საკმაოდ, დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ უფლებათა რეალიზაციის პროცესუალურ ასპექტებს. ზუსტად, რომ პროცესუალური მექანიზმების გამოყენების მეშვეობით ეძლევა მოქალაქეებს, თუ სხვა პირებს, საკუთარი შეხედულებების გამოთქმისა და საკუთარი პოზიციების დაფიქსირების შესაძლებლობა.

სასამართლო პრაქტიკის შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ არ ექცევა ყურადღება სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური საშუალებების სახეების შინაარსობრივ მხარეებს.

ყურადღება გავამახვილეთ ჩვენს თემასთან დაკავშირებით გამოტანილ გადაწყვეტილებებში დაშვებულ შეცდომებზე. სარჩელზე როგორც მატერიალურ-სამართლებრივი უფლების განკარგვის პროცესუალურ საშუალებაზე, მოქმედებს ნების ავტონომიის საკმაოდ მაღალი სტანდარტი. აღნიშნული მიუთითებს იმაზე, რომ

უფლების დაცვის სასარჩელო საშუალება წარმოადგენს სამართლებრივი კრიტერიუმების ერთობას, რომელიც ეფუძნება ნების ავტონომიის პრინციპს, გააჩნია პროცესუალური ფარგლები, უფლების განკარგვის პროცესუალური ფორმები და მიზნად ისახავს იძულების სამართლებრივი მექანიზმების გამოყენებით კანონიერი ინტერესების დაკმაყოფილებას.

შეუძლებელია წარმოვიდგინოთ უფლება მოთხოვნის ინსტიტუტის გარეშე. სამართლის ნორმით განსაზღვრული ობიექტური უფლება მიუთითებს სუბიექტურ უფლებაზე, რაც მოიცავს მოთხოვნას. ეს უკანაკნელი არსებობს როგორც უფლების მარეალიზირებადი საშუალება. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია მოთხოვნათა დიფერენციაცია, რაც აისახება ამ უფლების დაკმაყოფილებაში (ვალდებულების შესრულების პრინციპი) ან/და ამ უფლების იძულების მექანიზმის გამოყენებით დაცვაში. ზუსტად, ამ შემთხვევაში ვლინდება უფლებების დაცვის პროცესუალურ-სამართლებრივი კრიტერიუმები და, შესაბამისად, მოპასუხის უფლების დაცვის სტანდარტი, რაც მოითხოვს თანასწორუფლებიანობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპებთან შესაბამისობაში მოყვანას.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 103-ე, 203-ე, 104-ე, 120-ე, 162-ე, 354-ე მუხლების შესაბამისად, სასამართლოს შეუძლია ინიციატივა გამოიჩინოს მტკიცების პროცესში. ჩვენი პოზიციაა, რომ სასამართლო აქტიურად არ ჩაერიოს მტკიცებულებათა მოპოვებაში, იგი უნდა დაეხმაროს მხარეებს იმ შემთხვევაში, თუ ისინი გარკვეული მიზეზების გამო, თვითონ ვერ შეძლებენ მტკიცებულებების მოპოვებას, მიგვაჩნია, რომ სასამართლომ თავისი ინიციატივით უნდა შეამოწმოს მხოლოდ საბუთის სიყალბე სსსკ 137-ე მუხლის შესაბამისად, ასევე, აქტიურად უნდა ჩაერიოს ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე.

მიგვაჩნია, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 232¹ (დაუსწრებელი გადაწყვეტილება შესაგებლის წარმოადგენლობის გამო) ამოღებული უნდა იქნეს, რადგან ვერ უზრუნველყოფს იმ მიზნის განხორციელებას, რომელიც, ალბათ, თავის

დროზე აღნიშნული მუხლის დამატების საფუძველი გახდა, პირიქით, გასაჩივრების ცალკე ინსტიტუტის არსებობა, დიდ დროს აკარგინებს სასამართლოს (იხ.დანართი 1).

ვფიქრობთ, რომ არასწორია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 78-ე მუხლის დანაწესი, სასამართლო შეტყობინების სასამართლოს შენობაში თვალსაჩინო ადგილზე გამოქვეყნება, რადგან ირღვევა მხარეების, უმეტეს შემთხვევაში, მოპასუხის უფლებები (იხ. დანართი 2).

პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც სარჩელი ამკარად უსაფუძვლოა. მოპასუხე, რომელსაც არანაირი უფლება არ დაურღვევია მოსარჩელისათვის, მოსარჩელის უკანონო მოქმედების მსხვერპლი ხდება. მიგვაჩნია, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 186-ე მუხლის პირველ ნაწილს, სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის საფუძვლებს, უნდა დაემატოს ახალი პუნქტი: „სარჩელი ამკარად უსაფუძვლოა“ (იხ.დანართი 6).

სარჩელი და შესაგებელი, წარმოადგენენ მტკიცების საგნის ფორმირების მნიშვნელოვან ელემენტებს, რომლის საშუალებით ხორციელდება მტკიცებითი პროცესი. ამ პროცესის წარმართვა დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპის საფუძველზე, უპირველესყოვლისა, გულისხმობს იმას, რომ სარჩელისაგან თავდაცვის პროცესუალური საშუალებების შინაარსისა და სახეების განსაზღვრა განპირობებულია სარჩელის ინსტიტუტით და მათ შორის არსებობს ლოგიკური და სისტემური კავშირი.

მოპასუხის შესაგებელი უნდა იყოს იმდენად კონკრეტული, რამდენადაც კონკრეტულია მოსარჩელის მოხსენება. ეს ნიშნავს, რომ მოპასუხემ თავისი შესაგებელი უნდა მოარგოს და შეუსაბამოს მოსარჩელის მოხსენების აბსტრაქციის ხარისხსა და დონეს.

სარჩელის უარყოფის გამო, ფაქტები, რომლებიც საფუძვლად უდევს სარჩელს, იძენს სადავო ფაქტების თვისებას, რომლებსაც არ ცნობს მოპასუხე და ამიტომ ისინი შედიან მტკიცების საგანში და

მოსარჩელეს ევალუბა დაამტკიცოს მათი არსებობა, თუ არარსებობა.

პროცესუალური შესაგებელი არაა მიმართული სარჩელის წინააღმდეგ არსებითად. მოპასუხე პროცესუალურ შესაგებელს წარადგენს იმ შემთხვევაში, თუ ჩათვლის, რომ სარჩელის აღძვრის ან საქმის განხილვის დროს დარღვეულია პროცესუალური ნორმები.

მატერიალური შესაგებელი სარჩელის საფუძვლის წინააღმდეგაა მიმართული და სამოქალაქო სამართლის ნორმებს ეყრდნობა. მატერიალური შესაგებლით უარყოფილია, როგორც ფაქტობრივი გარემოებები, ასევე, სამართლებრივი დასაბუთებულობა. მატერიალური შესაგებლის დასაბუთება გამოიწვევს სარჩელზე უარის თქმას.

საპროცესო კოდექსის 190-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ შეგებებული სარჩელი მიღებულია საქმის წინასწარი მომზადების დამთავრების შემდეგ, მოსარჩელის თხოვნით, ან სასამართლოს ინიციატივით საქმის განხილვის გადადება სხვა დროისათვის დაუშვებელია. აქ კანონი იმპერატიულად უნდა განსაზღვრავდეს საქმის გადადებას და არ უნდა იყოს საჭირო მხარის მოთხოვნა. ამავე მუხლის მეორე ნაწილი მოპასუხეს, რომელმაც დაგვიანებით აღძრა შეგებებული სარჩელი, აკისრებს საქმის განხილვის გადადებით გამოწვეული ხარჯების ანაზღაურებას, რაც მიგვაჩნია, ასევე, არასწორად, რადგან მოპასუხეს სასამართლომ თუ მისცა საშუალება წარადგინოს შეგებებული სარჩელი, მაშინ არ უნდა „დასაჯოს“ იგი. მიგვაჩნია, რომ 189-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ პუნქტი ამოღებულ უნდა იქნეს, რადგან ის არ შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც შეგებებული სარჩელი (იხ.დანართი 7).

გზავნილის ჩაბარება სასამართლოს ვალდებულება უნდა იყოს და არა მოსარჩელის, ეს უნდა იყოს მხარეების უფლება და არა ვალდებულება. ე. წ. „დაკონვერტება“ ეწინააღმდეგება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლის დანაწესს, რომლის თანახმად, მოპასუხის წერილობითი შესაგებლის არსიდან და მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მისი შედგენისათვის საჭირო

სათანადო ვადა უნდა განისაზღვროს განჩინებით თვით საქმის განმხილველი მოსამართლის მიერ და არა - მოსამართლის თანაშემწის, ან კანცელარიის მუშაკის მიერ (იხ.დანართი 3).

მოპასუხის მიერ შესაგებლის წარუდგენლობის შემთხვევაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლის მე-7 ნაწილი სასამართლოს ავალდებულებს გამოიტანოს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, შესაგებლის წარუდგენლობის გამო. 232¹ მუხლი ამოღებული უნდა იქნეს. არასაკატიო მიზეზით შესაგებლის წარუდგენლობის შემთხვევაში, უნდა დაინიშნოს ჩვეულებრივ საქმის განხილვა, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლის მე-4 პუნქტის საფუძველზე, მოპასუხეს არ ექნება უფლება წარადგინოს თავისი მოსაზრება სარჩელში მითითებულ თითოეულ ფაქტობრივ გარემოებასა და მტკიცებულებებზე და, სწორედ, ეს იქნება საფუძველი მის წინააღმდეგ გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილებისა, რაც გასაჩივრდება ჩვეულებრივი გადაწყვეტილების გასაჩივრებისათვის კანონით დადგენილი წესით და ამით თავიდან იქნება აცილებული შესაგებლის წარუდგენლობის გამო, გამოტანილი დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გასაჩივრებისათვის დაკარგული დრო (იხ.დანართი 1).

ამოღებულ უნდა იქნეს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 78-ე მუხლის პირველ ნაწილში სიტყვები „სასამართლოს შენობაში თვალსაჩინო ადგილზე ან“. ასევე, მეორე ნაწილში ამოღებულ უნდა იქნეს სიტყვები: „შენობაში თვალსაჩინო ადგილზე ან“. ამოღებული უნდა იქნეს არა მარტო სასამართლოს დაფაზე პუბლიკაციის განთავსება, არამედ, უნდა დაკონკრეტდეს მხოლოდ ერთი გაზეთი, რომელიც იქნება სპეციალური, საჯარო ინფორმაციებისათვის, ყველას ეცოდინება, რომ შესაძლებელია მის წინააღმდეგ რაიმე ინფორმაცია იყოს განთავსებული, ამიტომ ყველა ეცდება კვირაში ერთხელ მაინც გადაამოწმოს აღნიშნული გაზეთი, რითაც თავიდან იქნება აცილებული ის სავალალო შედეგები, რასაც დღევანდელი კანონმდებლობა უწყობს ხელს. არის ქვეყნები, სადაც ასეთი პრაქტიკა არსებობს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 186-ე მუხლის პირველ ნაწილს, სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის საფუძველზე,

უნდა დაემატოს ახალი პუნქტი: „სარჩელი აშკარად უსაფუძვლოა“ (იხ. დანართი 6).

სსსკ 190-ე მუხლის პირველი ნაწილი უნდა ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად: თუ შეგებებული სარჩელი აღძრული და მიღებულია საქმის წინასწარი მომზადების დამთავრების შემდეგ, ამ საქმის განხილვა გადაიდება სხვა დროისათვის, ხოლო მეორე ნაწილი ამოღებული უნდა იქნეს (იხ. დანართი 8).

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში გათვალისწინებული უნდა იყოს შესაგებლის შემდეგი სახეები:

ა. სარჩელის უარყოფა (არ ცნობა) სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ქართული მოდელით არ არის დიფერენცირებულად წარმოდგენილი შესაგებლის სახეები. ვფიქრობთ, რომ სამოქალაქო პროცესი უნდა მოიცავდეს ყველა სახის შესაგებლის რეგულაციას. უფრო ზუსტად, შესაგებლის ისეთი სახე როგორცაა სარჩელის უარყოფა, უნდა გამოვყოთ ცალკე ინსტიტუტად. მიგვაჩნია, რომ ამ სახის შესაგებელს უნდა უკავშირდებოდეს ისეთი სამართლებრივი შედეგები, რაც არ გააჩნიათ შესაგებლის სხვა სახეებს. კერძოდ, საკმაოდ მნიშვნელოვან და საკამათო ინსტიტუტს საპროცესო თეორიაში წარმოადგენს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება შესაგებლის წარმოდგენლობის გამო. მეტად პრობლემურია დაუსწრებელი გადაწყვეტილების ინსტიტუტის ისეთი ნაირსახეობა, რომელიც უკავშირდება შესაგებლის წარმოდგენლობას. მიგვაჩნია, რომ შესაგებლის სახეების დიფერენცირებული მიდგომების პროცესუალური ასახვა დაგვეხმარება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების ინსტიტუტის ამ ურთულესი ნაირსახეობის გამოყენებაში. კერძოდ, სარჩელის და თანდართული მასალების მიღების შემდეგ, სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ ვადაში, მოპასუხეს უნდა ჰქონდეს უფლება წარმოადგინოს მხოლოდ სარჩელის უარყოფის (არ ცნობის) შესაგებელი და ამ სახის შესაგებლის არასაკატიო მიზეზით წარუდგენლობას უნდა მოჰყვებოდეს დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა (თუმცა, საერთოდ, ჩვენი პოზიცია შესაგებლის წარმოდგენლობის გამო გამოტანილი დაუსწრებელი გადაწყვეტილების თაობაზე, გამოხატული გვაქვს). სარჩელის უარყოფის (არ ცნობის) შესაგებლის წარმოდგენის შემდეგ, მოპასუხეს უნდა ჰქონდეს უფლება წარმოადგინოს პროცესუალური და

მატერიალური შესაგებელი, რომლის წარმოუდგენლობა არ უნდა იწვევდეს დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანას. მათი წარმოუდგენლობა გავლენას უნდა ახდენდეს შესაგებლის დასაბუთებულობაზე;

ბ. პროცესუალურ - სამართლებრივი შესაგებელი პროცესუალური შესაგებელი უნდა უკავშირდებოდეს პროცესუალურ-სამართლებრივ ფაქტებს, რომლებსაც მოჰყვება მოპასუხისათვის სასურველი პროცესუალურ-სამართლებრივი შედეგები. მაგალითად, სარჩელის წარმოებაში მიღებაზე უარის თქმა, საქმის წარმოების შეწყვეტა, სარჩელის განუხილველად დატოვება, საქმის წარმოების დროებით შეჩერება. შესაბამისად, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცალკე ინსტიტუტად უნდა გამოვყოთ პროცესუალური შესაგებელი, რომლითაც მოპასუხეს მიეცემა უფლება გამოიყენოს და მიაღწიოს ზემოთ მითითებულ პროცესუალურ შედეგებს.

გ. მატერიალურ - სამართლებრივი შესაგებელი ჩვენი მოსაზრებით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით უნდა მოწესრიგდეს შესაგებლის მატერიალურ-სამართლებრივი სახე. ამ სახის შესაგებელი უნდა შეიცავდეს მატერიალურ-სამართლებრივი ხასიათის მითითებებს, რომლებიც გამორიცხავენ სარჩელის დაკმაყოფილებას. მიგვაჩნია, რომ ამ სახის შესაგებელს გააჩნია სარჩელის გამომრიცხავი ეტაპები.

დ. მოსარჩელის პასუხი შესაგებელზე საპროცესო კოდექსში ცალკე უნდა გამოვყოთ მოსარჩელის პასუხი მოპასუხის შედავე-ბაზე, რომელიც შეიძლება იქნას გათვალისწინებული, თუ მოპასუხის მიერ წარმოდგენილი შედავება ეფუძნება სარჩელში მითითებული გარემოებების გამომრიცხავ სამართლის ნორმაზე. ამ შემთხვევაში მოსარჩელემ შესაგებლის პასუხად უნდა მიუთითოს საპირისპირო ნორმასთან დაკავშირებული მოსაზრებები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში გათვალისწინებული უნდა იყოს შესაგებლის შემდეგი სახეები:

1. სარჩელის უარყოფა (არ ცნობა);
2. პროცესუალურ-სამართლებრივი შესაგებელი;
3. მატერიალურ-სამართლებრივი შესაგებელი;
4. მოსარჩელის პასუხი შესაგებებლზე.

Grigol Robakidze University

With the right of manuscript

Leila Arkhoshashvili

Procedural-Legal Means of Defence against a Claim

Specialty: Law

The dissertation is presented for obtaining PhD Degree in Law

Abstract

Tbilisi

2021

Grigol Robakidze University

Scientific supervisor:

Teimuraz Todria

Doctor of Law, Professor

The date of the defence of the dissertation will be published on the University Web-site: www.gruni.edu.ge

The defence of the dissertation will take place at the session of the Qualifying and Examination Board of the Law School of Grigol Robakidze University

It is possible to review the dissertation in the library of Grigol Robakidze University (Agmashenebeli Alley 13 km, Tbilisi, Georgia)

Contents

<u>Introduction</u>	35
<u>Research problems and urgency</u>	35
<u>The purpose of the study</u>	36
<u>The research objectives are</u>	36
<u>The hypothesis of the work</u>	37
<u>Scientific novelties of the work</u>	38
<u>Literature Review and practical context</u>	38
<u>Methodology and Research Description</u>	39
<u>The theoretical value of the work</u>	39
<u>The practical meaning of the work</u>	39
<u>Structure and general content</u>	40
<u>Conclusions and Recommendations</u>	47

Introduction

Research problems and urgency

The adversarial and equality principles is of great significance to ensure a high standard of Justice. It is difficult to ensure these principles in the condition when all elements of ensuring these principles are not regulated at the legislative level. The claim and the objection are the institutes the very procedural realization thereof is based on these principles. Civil Procedure Code of Georgia provides such institutions, as the filing a claim, its content, bill of peace, etc. (The Civil Procedure Code of Georgia provides such institutions as the filing of a claim, its content, the confessional claim, future implementation of the claim liabilities, unification and separation of several claims, registration of the claim (application), passing the claim (application) and copies of other attached documentation to the defendant, refusing to take a claim etc.) In such condition, it is important to have the standards of procedural means of protection against a claim which ensure the adversarial and equality principles. For example, what should an action for acknowledgement, an action for vindication and an action for transformation satisfy? How many types of claims do the means of the procedural protection exist against and which features do they have? What contextual criterions do the means of the procedural protection have and what conditions the formation of such criterions? What meaning does the study of the material-legal and procedural-legal aspects of the means of the procedural protection have, etc. For example, when the plaintiff requires to recapture a movable property from the defendant's illegal procession (vindication). What shall the context of a defendant's counter-claim be, taking into consideration the context of the Article 158 of the Civil Code of Georgia. The case cited as an example concerns the material aspect of the objection that consequently influences on the procedural side (which facts and evidences shall be indicated, etc.). Also, the cases of a counter-claim, stipulated in the second part of the Article 189, concern the material aspect of the counter-claim and, consequently, its differentiation accordingly to the institutes of the material law.

Thus much, the plaintiff's rights are opposed by the defendant's right to defend his position and to rebut the facts and the evidence introduced by the claimant. We consider, that the profound scientific study of this institute and as a result the improvement the legal positive stipulations

will in maximum ensure the adversarial and equality principles, without which the Civil Procedure does not exist.

The above-mentioned item is not fully studied in the juridical science, moreover, in Georgia, there is not any monographic work having researched the cited problem. Consequently, the problem arisen in the study is what criterions have the procedural means of the protection of the defendant against a claim and what regulative mechanism they should have. Solution of the problem posed in the research is possible by dealing with the following, in particular, historical overview of procedural means of protecting rights; protection of the rights to due process; the meaning of claim and a counter-claim; studying-researching defendant's criterion for defense.

The purpose of the study is the highlighting the role of the defendant, without considering the rights thereof, the realization of the adversarial and equality principles is not possible.

The exposure of the factors which impedes the implementation of the defendant's self-defense means and the definition of the ways overcoming them and the improvement of the legal institutions of the self-defense against the claim;

The recommendations scientifically justified which will help to improve the legislative basis and its harmonization up to the international norms.

The research objectives are:

the following issues shall be studied and analyzed: the right to procedural protection products; Rights to dispose of the claim; Right and demand; The adversarial principle and equality during a lawsuit. Some of the features of an adversarial relationship between the civil procedure; Problematic practical issues relating to the defendant's claim is the procedural means of defense; The claim and counter-claim, as the subject of the formation of the important elements of proof; Action for defense of the procedural and substantive Review: the defendant's counter-claim and a concept; Rejecting the claim and counter-claim, common and distinctive signs; processional appeal and its value; Material appeal and its value; Submission of appeal, as a defendant and his obligations in case of not submitting; Counter-claim, as the defendant's procedural means of defense.

The hypothesis of the work

The civil procedural legislation pays more attention to the procedural-legal mechanism of the protection of rights by a claim, than the procedural regulation of the protection of a defendant against a plaintiff. All of this influence negatively on the defendant's legal interests and the possibility of the procedural realization of rights, but on the maintenance of adversarial and equality principles.

The legal condition of the defendant is more restricted in comparison with the plaintiff, that is become evident at the stage of the filing of a claim, so called "enveloping" and also in the "public notification" placed on the desk in the court building; In the case of filing a counterclaim behind time with respectful reason, the law imposes on the defendant the payment of the expenditure involved by the delay of the trial; the institute of a default decision because of the non-filing an objection influences negatively not only on the defendant's rights, but hinders from the speedy justice.

The determination of the procedural defense means against the claim as the result of the scientific research provides first of all the defense of the principle of equality and of adversariality, which are reached to by the specification of the following institutions in the procedural law:

The rejection of the claim and the objection, as the regulation of the self-defense against the claim regulated by the different type.

The institution of the procedural objection, as the procedural specification of the independent institution of the self-defense, the aim thereof is the expel/denial of the procedural background for the claim filing and its consideration.

The Institution of the material objection, as the procedural specification of the independent institution of the self-defense, the aim thereof is fending/denial of the material facts indicated in the claim. It is necessary for this that , in the procedural law, there shall be stipulated the definition of a common objection and a concrete one, a qualified objection and an objection by conduct.

It is necessary to specify the outcomes of the failure to submit the objection, which shall be connected to the justification of the claim and not to the adoption of default judgments.

In case of the filing of a counterclaim, the “penalization” of the defendant is eliminated by the imperative demand of the delay of the trial. The ambiguity will be avoided through the specification of the counterclaim’s types; that is reflected in the definition of the notion of a counterclaim.

In order to defend the defendant’s rights from an evidently unfounded claim, the amendments to the Procedural Code exclude the result of the illegal acting of the claimant towards the defendant.

The Procedural Code of Georgia is built accordingly to the adversarial and equality principle, but the whole range of the articles (103 m., 203 m., 104 m., 120 m., 162 m., 354) gives to a judge to take the initiative in the evidentiary process. As the court practice showed this initiative is more expressed towards the claim. Any initiative on the part of the court impugns the right of the fair trial.

Scientific novelties of the work

For the first time, the procedural means of the self-defense against the claim is elaborated at the monographic level in the procedural law of Georgia. Both the procedural and material institutions of the defendant’s self-defense are researched and the project of the amendments to the legislation is elaborated.

Several concrete proposals were submitted to the members of the Georgian parliament.

Literature Review and practical context

In the research are being used Georgian and foreign literature. An important part of the research is a large volume of case law.

Main sources: Boeling H., Chanturia I. The court decision-making methods to improve observance of civil cases; Gagua I. The distribution of the burden of proof in the English Civil Procedure Law, Zurab Akhvlediani, 80-anniversary edition; Todria h. The actual circumstances of a Court of Cassation; Mzia Todua, Huub Willemsse Law

of Obligations; Keys P. Civil decision to establish the structure and rationale; Liluashvili h. Civil procedural law; Liluashvili h., Liluashvili c., Khrustali f., Zurab Dzierishvili g., Civil Procedure Law Part I; LiluashviliT, Khrustali f. The Civil Procedure Code comments; Nachkepia A, Civil legislation of the Supreme Court in practice 2000-2013; Kurdadze y. Khunashvili N. Civil Procedure Law; SchmGitt y. Rihteri Hz. The judge's decision-making process of the civil law in relation to the manner of a brief introduction; Chanturia I. Civil Code comments. The third book. General Law of Obligations.

Methodology and Research Description

While doing a scientific research, we applied the techniques that are used, both based on empirical and theoretical level, in particular, abstraction, analysis, synthesis, induction and deduction. Research methods have been used as the basis of historical, logical, comparative-legal, qualitative research, and other methods. An empirical study used a comparison method, which primarily reflected the practical examples of court cases. The paper is mainly used for logical analysis.

The theoretical value of the work The theoretical research of the procedural means of the defence against the claim has not been paid attention to up to the present. Our work is an attempt to fill the vacuum and to give to the mentioned problem a theoretical lucidity. The standards of the procedural means of the defence against the claim, which ensure the principles of adversality and equity, are of great significance. The research of the problem solution on the theoretical level is the best mean of the realization in the practice, that assists to achieve the main target of our work.

The practical meaning of the work

The results of the study are focused, on the protection of the Parties' rights and legal interests and exercising the fair, effective and speedy justice. The model of the procedural norms of the self-defense against the claim is determined, which finally ensures the adversarial and equality principles in the civil process.

Structure and general content

The work is set out to study and research the urgency of the problems; reason of research; research tasks; the hypothesis of the work; The work consists of four chapters:

Chapter 1 review of the scientific literature and the theoretical context of the research; historical review of the procedural-legal means for defense against a claim; theoretical and practical aspects of the procedural means of the defense of rights; procedural and material-legal issues of defense against a claim; methodology, research description and results.

Chapter 2 historical review of procedural-legal means for defense from the claim; procedural-legal means for defense based on Roman law; procedural-legal remedies of defense from the claim based on Georgian historical sources.

According to historical sources, procedural-legal means of legal defense from the claim is overviewed, based on Roman law and the Georgian historical sources. The article deals with the Roman Law Sources: 1. customs and customary Law; 2. Laws 3. magistrate (praetors, censor, consul, cvestors, Edil) Addicts; 4. The work of lawyers. Legislative, formulated and extraordinary forms of The Old Roman law are meant.

George V's law book, Beka-aghbugha's laws and Vakhtang's Book of Laws highly used customary law. Sometimes laws turn into court practice. Vakhtang VI in his Book of Law gives the judge very broad opportunities in the field of law. A source of law is also agreement. There are many different types of Georgian law history sources: Among the sources of the law the following legal documents are important: George V's Law Code, Beka-agbughas Book of Law, Catholicoses's justice, Vakhtang VI's Law Book, Erekle II's, Catholicos Anthony's Law and Vakhtang batonishvili's laws. Bagrat IV's deed issued for Michnoradze and Opiza monasteries is a crucial document for the Georgian law.

The third chapter deals with the right to the protection of the procedural means **Managing means of Rights protection** If a person is able to dispose of their legal rights to the material as he considers it appropriate, then he is able to tolerate or not tolerate the violation of this right by the other person. The subjects of the violated rights

themselves, "shape application, or the contents of the notice 3. The contents of the will of autonomy (freedom of contract) material law, including the possibility of entering into any transaction in full; 4. It follows from the autonomous will of the parties to give up its claim to absolute freedom of the plaintiff and the defendant to recognize the claim; 5. Based on the dispositional principle, derives also the rights of the parties to appeal the ruling, or be reconciled with this decision, etc.;

Right and demand Members of society, besides those rights granted by law, also have basic rights. The government has as many rights as given by the law, but humans have all those rights that the laws do not prohibit. Human rights groups have identified two: substantive and procedural rights.

The importance of competition and equality principles during a lawsuit Some of the features of an adversarial relationship between the civil procedure; Equality is a fundamental principle of law. The proceedings are competition-based. 4, paragraph 2 refers to the proposal of the court in the process of proof, but the court can take the initiative in the framework of the Code of Civil Procedure only. Our position is expressed in the first part of Article 102 that "each party must prove the circumstances that support its claims and arguments." Also, in the first and second parts of Article 103 "the parties present evidence to the court", These provisions exclude the right in its sole discretion to the court to obtain evidence. Inquisitorial principle in Continental Europe and precedential law countries is reflected in the fact that the expert is appointed by the court, if the witness is invited by one of the parties or with own initiative. In the US the only thing which limits the court is witnesses' privileges. Common Law will views a trial, as a kind of tournament where the judge takes the role of an umpire.

Problematic practical issues relating to the action for the defendant's procedural remedy The defendant's action for the defense of the procedural means has not been studied thoroughly. The issue of defendant's right to file a counter claim is still undergoing a stage of judgment. The law determines not only the defendant's rights, but also responsibilities. In case of failure to submit the appeal, according to Civil Procedure Code's 201 article's part 7, the court is obliged to issue a default judgment, because of the failure of submission. Court practice has shown that usage of this article is not uncommon. From 2013 to 11 July 2014, Tbilisi City Court adopted 6747 default judgments. According to Article 236, the defendant may lodge a

complaint with the same court, with the request to cancel a default judgment. In most cases, the trial court does not abrogate its own decision because of the overcrowding, the cases are long, which prevents the rapid administration of justice. In order to avoid the above-mentioned problem, we believe that Article 232(1) (default judgment due to a failure to appeal) should be abolished. The so-called "Unruly defendant" can already be punished. If the defendant, Without good reason, does not submit a statement of defense, the defendant will not have the right to file an appeal and defend himself. In this case, a meeting should be appointed, where the defendant will not provide evidence, but the court will hear the defendant's legal opinions. In this case, there will be an ordinary decision, which will be appealed based on the general rule. If respondents fail to file an answer (defense), then they should be granted time to submit an appeal. We believe that if the defendant fails to present an answer (defense), there should be appointed a preparatory session in which the reason for this failure to submit an appeal will be found.

It is very important to pay attention to such matters as public posts.

The court decision is publicly spread in a prominent place in the court building. The court notice is considered to be delivered on the 7th day from publication. We think that the public notification shall not be placed in the court building as such a notification will not bring any result. Due to the failure to submit the appeal, there are cases when the court of first instance takes a default decision. This creates unequal conditions for the parties. In practice, there are cases that the court, which is obliged to explain to the defendant to submit the results of the appeal, does not do so and brings a default judgment because of not presenting the appeal. This becomes the basis for annulment of the decision.

The claim and counterclaim, as the object of the statement of formation of the important elements The notion of a claim is not defined by law. We can say that it is every person's right to be protected by procedural means by which it is given an opportunity to address the court's request. The plaintiff law imposes certain requirements. What questions should a claim meet is set forth in Article 178 of the Civil Procedure Code. The judge is obliged to determine the validity of a claim of the plaintiff. Whether plaintiff's explanations are

configured (justified). The confirmation which is carried out to prove-affirm actions, is the subject of proof. Civil process should be set based on three different natures, contents and results of the facts, such as: 1. The facts, which are associated with only procedural legal consequences (the court accepts the production of, or the refusal to accept); 2. The facts, which are related to material legal consequences, the main scan Facts (claim, or denying); 3. Evidentiary facts, based on which approval and confirmation of the facts take place. Evidence and its reliability should be distinguished. If proof of the subjects is included in the first instance only by the parties to the substantive facts, appellate and cassation court is gradually increasing, and proof of the subjects, as well, can be included in the procedural-legal facts.

The fourth chapter - action for procedural and substantive defense Review

The notion of a counter-claim and the defendant Court practice has shown the importance of a defendant's action for the defense of the procedural means. Processed, as well as substantive criteria cause interest. Based on Georgian Civil Procedure Code Article 201 of the norm, we can conclude that it is a counter claim to the factual circumstances and the legal basis of the claim of the defendant's concerns. After the complainant's stage is determined, that his explanations are complete and correct, the defendant's proper response without, claim subject satisfaction, has been the defendant at the stage of being checked the other side, the defendant's appeal, whether nullify or undermine it (the complainant's explanation of Established) the establishing of demand assumption. Check the defendant at the stage did not include a counter-claim (in itself, an abstract form) and hold the evidence (like the plaintiff's stage), but also aimed to examine the appeal of materiality (the defendant's instructions and definitions of materiality implies a claim on the set of circumstances). "Materiality" of the defendant's counterclaim (response) can be in the form of two essential: one - in terms of the opposition (i.e, when the appeal is made in the circumstances surrounding the notification of the claim, the simple notification), and the second - against the plaintiff's claim arises impeding circumstances and legal norms in terms of reference (The so-called qualified objection). There shall be no objection when it is abstract or general (unspecified), that is, when he says nothing about certain facts and events. We can distinguish the defendant's counter-claim's (Self-

defense) four faces: 1. General objection, which is not allowed. 2. The specific kind of objection, which is directed by the particular circumstances of the claimant and any additional instructions or expand outreach without denying them. 3. Qualified objection: The complainant's report instead of the events of his, a different version, that some of the challenge the plaintiff's report. (4) concluding objection: The differently to reflect developments, rather than the claimant and his narration of the different, it follows that it charges the plaintiff explanations. Having terminated its request or a hindrance to the implementation of the counter-claim (excluding provisions) to check progress in the following stages: 1) the defendant's appeal in the case of the first to find the essential material-legal norm, which may oppose plaintiff's (legal) right to claim; The legal norm, as well as the plaintiff's request for fact-finding stage of the foundation, to be derived from the law. 2) the defendant's explanations are being checked in the same way as the applicant's explanation, check the applicant's stage. 3) The third step is to check the applicant's response.

Rejecting the claim and counterclaim, common and distinctive signs Counter-claim on the basis of the facts can only be fulfilled by a simple negative. Such arguments do not have any probative force. General affirmation or denial of a general nature shall be permitted only in extreme cases. Of particular interest is the practice of the payment order.

Rejection of the claim independently itself, does not prove anything, but it has a certain rejection of a plea. Such denial of the facts underlying the complaint, the disputed facts of acquiring properties which are not recognized by the Government and that is why they are included in the subject matter and the plaintiff's claim is responsible to prove their existence, or lack of. Distinguish between procedural and material-legal means.

Procedural appeal and its value The remedy is always directed against the procedural process and is always based on the civil procedure law. Article 186 of the Civil Procedure Code specifies all procedural grounds, which could indicate the defendant in his appeal.

The German Code of Civil Procedure provides for the protection of the defendant's legal remedies, which are presented in a lawsuit against such a written explanation of the appeal (counter-appeal) and counter-

claim. The court should definitely consider the appeal presented on time, while delayed appeal can be taken into account while taking a decision.

French Procedure Law provides for legal protection of the defendant, as a counter-claim and counter-claim form. The defendant appeal may be submitted at any stage of the process. Counter-claims are divided into substantive in nature, which is the essence of the appeal and the processed-legally. The remedy for a formal review of the case on the basis of inadmissibility of the Court, the French Code of Civil Procedure in accordance with the second paragraph of Article 125, may move on its own initiative.

English law in an interesting position with a default decision. It is issued, when the defendant fails to assert any counter-claims, nor counter suit. In this case, the plaintiff has the right to apply for a default judgment in a petition to the judge. The same right to a defendant when the plaintiff ignores his defense, or counter-claim.

For American law objection in the point of law is a characteristic. American Civil Procedural Law envisages another mechanism for the protection of the defendant, the so-called cross-claim.

Material appeal and its value The counter claim is against the justification of the claim and is based on the norms of the civil law. The counter claim denies as material facts, as well as legal justification. If the procedure is followed by a statement of defense procedural result, in particular, to leave the claim without consideration or termination of the case, the material will appeal to substantiate the claim denial.

The institution of the material appeal is one type of the self-defense against the claim in the process with the aim to fend/to deny the material legal facts indicated in the claim. For this purpose it became necessary to research such an institution as a common objection and a concrete one, a qualified objection and an objection by conduct, and, as a result, the elaboration of the legislative recommendations.

Submission of appeal, as a defendant's obligation and results of not submitting Duties, which are not being enforced, i.e. are not mandatory, but neglecting of them often puts the subject in some unprofitable condition. This concept can be found in both procedural

and substantive law. According to Article 2321 of the Code of Civil Procedure, if the defendant based on Article 201 does not submit an appeal without some good reason, the judge takes a default judgment without hearing.

We believe that urgent measures should be taken to rescind the institution of the claim “enveloped” by a chancellery worker. Suit and materials need to be delivered to the defendant, according to the law, to be determined by the trial judge's decision to draw up the appeal period.

Does the first instance counter claim differ from the appeal and in case of not submitting an appeal, is it possible to make a default judgment? According to Temur Todria's opinion, the appellate appeal to submit the preparatory stage, it can not lead to the same results, because the appeal stage is not determined by the subject of proof, it has been determined in the first instance, and the topic of discussion in the disputed material facts and legal evidence. We can not identify appeal as initiated procedural mean for affirmative action with an appeal against action. We fully share this opinion and, moreover, do not consider it right to submit the appeal, a default decision. We think that this article should be deleted (this matter we have discussed above). There are cases that the trial court did not issue a default judgment in this respect, is the case, the plaintiff declare lobby to render a default judgment. This creates unequal conditions for the parties.

It should be considered whether or not to submit the appeal to the Optional obligation rarely, if his failure to pay the defendant heavy effective? Is it a very imperative demand?

Counter-claim, as the defendant's procedural means of defense

The defendant is able to defend himself using a claim, as well as the counter-claim. Counter-claim is an ordinary one. It is called a counter-claim because it is submitted due to the original suit. Counter-claim is limited in time, as well as the appeal submission. The defendant can be brought only after the counter-claim, the claim will be included in the Court of First Instance. The defendant may file a counter-claim, an oral examination on the preparation stage. In case of a valid reason, the court, before the end of the debates. If the case, that the defendant could not prove counter-claim of failure to submit a valid reason, we believe that in the case of a counter-claim against the plan on the

grounds that the counter claim and the initial appeal of the relationship and their consideration as a result of negligence disputes more quickly and properly resolved, In such a case, the defendant can file a claim and then, according to the law, the reimbursement of his complaint merged lawsuit filed against her, which will perform the same function, which is to fulfill the claim and counter-claim has been filed by the defendant at the time with talk.

We believe that Article 189 "C" should be removed, because it can not be viewed as a counter-claim and practice can not perform the function for which it was provided. According to the article 190 of the Civil Procedure Code, the first part of the counter-claim is accepted after the pre-trial preparation, at the request of the plaintiff, or may be initiated by the court to postpone the hearing to another time. The law is an imperative need to define procrastination and should not be considered necessary. At the second part of the defendant, who later filed a counter-claim, impose the costs of the adjournment of the case, which we believe is wrong, because the defendant, the court or file a counter-claim to a lawsuit, then you do not need to "punish" it.

The court discussed the initial and counter-claim, which resulted in the decision to adopt a mutual decision, in addition to the Civil Procedure Code Article 245 Paragraph 2 of the Law. This article provides for the possibility of a partial decision.

Appeals and the Court of Cassation is not allowed to initiate a counter-claim. Appellation court may file a counter-appeal. Georgia's Civil Code in accordance with Article 379, the counter side can appeal within 10 days to file a counter-appeal, despite the fact, has declared a denial of the appeal. Appeal the refusal, in his dismissal of the case, the counter-appeal shall not be considered. Counter appeal divided into two types: independent counter-appeal and the cross appeal.

Conclusions and Recommendations

The procedural means of the defence against a claim demand a deep scientific study, without which no one can imagine the effective administration of justice. The court should response to the standards typical for the modern democratic state, one of the most important requirement thereof is to in maximum provide the defense of the own rights in the court. In this case, the procedural aspect of the realization

of these rights is important enough. The vary use of the procedural mechanism gives to citizens and other persons the possibility to express their opinion or position.

Having studied the practice of the court, it has become clear that the contextual side of the types of the procedural means of the defense against a claim is not paid attention to.

We accentuated the mistakes made in the decisions being connected with our topic. A standard high enough of an autonomy of will acts towards a claim as a procedural mean of the disposal of a material-legal right. The mentioned indicates the lawsuit proceeding mean of the protection of a right represents the unity of the legal criterions based on the principle of an autonomy of will, has the procedural frontiers, the procedural forms of the right disposal and aims the satisfaction of legal interests using the legal enforcement mechanism.

It is impossible to imagine a right without the institute of a demand. The objective right stipulated in a legal norm indicates on the subjective right that embraces a demand. This last is a mean realizing a right. In this case, the differentiation of demands is important, this is reflected in the satisfaction of this right (the principle of the fulfillment of an obligation) or/and in the protection of this right using the enforcement mechanism. Just in this case the procedural-legal criterions of the protection of rights and, consequently, the standard of the protection of a defendant's right which requires to be in conformity with the adversarial and equality principles.

Accordingly to Articles 103 m., 203 m., 104 m., 120 m., 162 m., 354 of the Civil Procedural Code of Georgia, the court has the right to make initiative in the evidentiary process. Our position is that the court should not take an active part in finding evidences, it shall help the Parties only when under some conditions they cannot collect evidences themselves, we reckon the court should have the right to only check authenticity of the documents in its own initiative accordingly to Article 137of the CPC, also it should take an active part proceeding from a child's interests. The court can take initiative in the evidentiary process.

We consider that Article 232¹ (a default decision because of the non-filing of an objection) should be withdrawn form the Procedural Code of Georgia as it does not ensure the realization of the target probably

aimed by adding this article, v.v. the existing of the separate appeal institute makes the court waste time (s. Appendix 1).

We consider the disposition of Article 78 of the Procedural Code of Georgia; the public dissemination of the judicial notification in the prominent place in the court building, - is not pertinent, as the rights of a Party, mostly the defendant's ones, are being infringed thereby (s. Appendix 2).

In a practice, there are cases when a claim is not grounded. A defendant, who infringed no right of a plaintiff, become a victim of an illegal action of the plaintiff. We think, a new paragraph should be added: "the claim is evidently unfounded" to the first part of Article 186 of the Procedural Code of Georgia, the grounds of the claim rejection (s. Appendix 6).

A claim and an objection represent a main element of the evidence formation by means thereof the evidentiary process. The conduction of this process by the dispositional and adversarial principles means first of all that the definition of the context and the types of the procedural means of the protection against a claim is conditioned by the claim institute and there is a logical and systematical connection between them.

The defendant's objection shall be as concrete as the plaintiff's speech. That means that the defendant shall bring his objection into conformity to the quality and level of abstraction of the plaintiff's speech.

Because of the claim denial, the facts grounding the claim, acquire the quality of doubtful facts denied by the defendant and therefore they are inserted in the evidentiary subject and the plaintiff must prove their existence or non-existence.

A procedural objection is not against the claim in essential. The defendant files the procedural objection if he thinks that procedural norms are infringed during launching the lawsuit or during the case proceedings.

A material objection is against the grounds of the claim and based on the norms of the Civil Law. Both the factual circumstances and the legal

ground are rejected by the material objection. The grounding of the material objection involves the rejection of the claim.

Accordingly to the first paragraph of Article 190 of the Procedural Code of Georgia, if a counter-claim is filed after the termination of the preliminary preparation of the case, by the plaintiff's request or in the court's initiative, the delay of the trial is interdicted. In this case the law shall imperatively stipulate the delay the trial and the Party's request shall be not necessary. The second paragraph of the same article imposes on the defendant to pay the expenditure involved by the delay of the trial, we think this is not correct as, if a court gives to the defendant the possibility to file the counter-claim, it should not "punish" him. We think "C" of the second paragraph of Article 189 should be withdrawn as it cannot be observed as a counter-claim (s. Appendix 7).

Accepting the message should be the Court's obligation, not the plaintiff's. It should be a right and not an obligation of the Parties, so call "enveloping" is contrary to the Civil Procedure Code Article 201 provision, which, according to the defendant's written appeal from the essence and importance of the issue, he prepared the necessary written form shall be determined by the decision of the trial judge, not the - the lawyer's assistant, or office workers (s. Appendix 3).

The defendant's appeal was not provided the Code of Civil Procedure 201, paragraph 7 of the Court requires to render a default judgment, failure to submit the appeal. We think that this article should be deleted. In our opinion, appeal to submit the case, should be set usually in the discussion, Code of Civil Procedure 201, paragraph 4 of the agreement, the defendant will not be entitled to present his opinion, the action specified in each actual fact and the evidence, and that is, it will be the basis of his the court's decision, which is subject to appeal a decision the usual procedure established by law and thus prevent the failure to submit the appeal, a decision rendered in absentia for the lost time (s. Appendix 1).

We think that should be removed from the Civil Procedure Code, the first paragraph of Article 78, the words "a prominent place in the court building or". Also, in the second part, the following words should be removed: "a prominent place or". It should be removed not only the publication of a court desk, but it is necessary to concretize the only

newspaper which will be special for public information. Everybody will know that it is possible that some information against him is published, that is why, every person will try to review this newspaper, and fatal consequences, encouraged by the modern legislation, will be avoided thereby. There are countries having such practice.

A new paragraph should be added to the first part of Article 186 of the Civil Procedure Code: "the claim is clearly unfounded" (s. Appendix 6).

The first paragraph of Article 190 of the Procedural Code of Georgia should be stipulated as follow: if a counter-claim is filed and accepted after the termination of the preliminary preparation of the case, the trial shall be delayed on the other time, but the second paragraph should be removed.

The Procedural Code of Georgia shall contain the following types of the objection:

a. Rejection of the claim (the denial) – the Georgian model of the Procedural Code does not differentiate the presented types of the objection. We think that the Civil Procedure should consider the regulation of all types of the objection. More preside, such kind of the objection as the rejection of the claim we should separate into a separate institute. We consider that this type of the objection should be connected to such results that other types of the objection do not involve. Particularly, the enough important and questionable institute of the procedural theory is the adjudication of a default decision because of the non-filing of the objection. The most problematic is the type of the institute of a default decision which connected to the non-filing of an objection. We consider, the procedural reflection of the differentiated attitude towards the types of the objection will help us use the most difficult type of the institute of a default decision. In particular, after filing a claim and the attached materials, within the delay indicated by a court, the defendant shall have the right to file only the objection of the rejection of the claim (the denial thereof) and the non-filing of such type of an objection under non-excusable condition shall involve a default decision. After filing the objection of the rejection of the claim (the denial thereof), the defendant shall have the right to submit a procedural and material objection, the non-filing thereof shall not involve a default decision. The non-filing of them should influence on the objection as being grounded.

b. a procedural-legal objection – a procedural objection should contain the procedural-legal facts which involve procedural-legal consequences desirable for the defendant. For example, the dismissal of a claim after its admission, the termination of the proceedings, the dismissing of an action, the suspension of the proceedings. Accordingly, we should separate a procedural objection into a separated institute. We consider, that this kind of an objection has the following stages of the rejection of a claim.

c. The substantive (material-legal) objection - we believe that the substantive objection should be reflected in the Civil Procedure Code. Such kind of an objection should contain the material-legal indications, which deny the satisfaction of the claim.

d. We believe that the Code of Practice stands out the plaintiff's response to the defendant's objection that can be provided, if the defendant's submission objects based on the claim of the circumstances excluding the legal norm, in this case, the plaintiffs claim in response to indicate the opposite of the norm-related considerations.

To accomplish this, we believe that the Civil Procedural Code should contain the following types of an objection:

1. The rejection of the claim (the denial thereof);
2. The procedural-legal objection;
3. The material-legal objection;
4. The plaintiff's response to the objection.